

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองทางด้านคหกรรมศาสตร์ของข้าราชการครู โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครนายก 3 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านทักษะวิชาชีพคหกรรมศาสตร์ และด้านการส่งเสริมอาชีพคหกรรมศาสตร์ และเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาตนเองทางด้านคหกรรมศาสตร์ของข้าราชการครู โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครนายก จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ภาวะเศรษฐกิจของตนเอง และครอบครัว และกลุ่มวิชาที่ทำการสอน สำหรับประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ข้าราชการครู โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครนายก ในปีการศึกษา 2553 จากโรงเรียน 22 โรงเรียน มีจำนวนทั้งสิ้น 736 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครู โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครนายก กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane กำหนดความคลาดเคลื่อน 5% ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 260 คนทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มเชิงชั้นภูมิ (stratified random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (questionnaires) แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของข้าราชการครู โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครนายก ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน สถานภาพสมรส ขนาดของครอบครัว ภาวะเศรษฐกิจของตนเองและครอบครัว ภาวะหนี้สิน สาเหตุที่ก่อหนี้สิน และกลุ่มวิชาที่สอน ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (checklist) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความต้องการพัฒนาตนเองทางด้านคหกรรม-

ศาสตร์ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ความต้องการในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านทักษะวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์ และด้านการส่งเสริมอาชีพคหกรรมศาสตร์ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง และความตรงเชิงเนื้อหาได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของข้อคำถามแต่ละข้ออยู่ระหว่าง 0.60-1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try-out) กับข้าราชการครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างเป้าหมายแต่มีลักษณะเหมือนกันจำนวน 5 โรงเรียนรวมทั้งสิ้น 30 คน และนำมาวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาคซ์ (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น (reliability) เท่ากับ .98 การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการด้วยตนเองได้รับแบบสอบถามคืน 260 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป (SPSS) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) คำนวณหาค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (inferential statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐาน (hypothesis testing) กรณีเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่าง 2 กลุ่มใช้สถิติที (t test) แบบ Independent และกรณีมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไปใช้สถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one-way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างจะนำไปเปรียบเทียบเป็นรายคู่ โดยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe's method) กำหนดนัยสำคัญทางสถิติ (α) ที่ระดับ .05

สรุปผล

ผลการศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองทางด้านคหกรรมศาสตร์ของข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครนายก สรุปได้ดังนี้

1. สถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างของข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครนายก พบว่า ส่วนใหญ่

เป็นเพศหญิง มีอายุ 50 ปีขึ้นไป ระดับวุฒิศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์การทำงาน 21 ปีขึ้นไป อยู่ในสถานภาพสมรส มีขนาดของครอบครัว 4-6 คน ภาวะเศรษฐกิจของครอบครัวอยู่ในภาวะรายได้กับรายจ่ายใกล้เคียงกัน ส่วนใหญ่มีภาวะหนี้สิน และสาเหตุของการก่อหนี้สิน คือ กู้ยืมเงินเพื่อลงทุน ซื้อบ้าน และที่ดิน ส่วนกลุ่มวิชาที่สอนในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นกลุ่มครุวิชาสามัญ

2. ข้าราชการครู มีความต้องการพัฒนาตนเองทางด้านคหกรรมศาสตร์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านทักษะวิชาชีพคหกรรมศาสตร์ และด้านส่งเสริมอาชีพคหกรรมศาสตร์ โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 ในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ข้าราชการครูมีความต้องการพัฒนาตนเองโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ การเป็นผู้บริโภคที่ดี และจัดการอาหารและโภชนาการเพื่อดูแลสุขภาพของตนเองและสมาชิกภายในครอบครัว ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ลดค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว เช่น การทำน้ำยาเอนกประสงค์ใช้เอง หรือการซ่อมแซมตัดแปลงเสื้อผ้า

2.2 ในด้านทักษะวิชาชีพคหกรรมศาสตร์ ข้าราชการครูมีความต้องการพัฒนาตนเองในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด 2 อันดับแรก ได้แก่ การจัดตกแต่งบ้านที่อยู่อาศัยและบริเวณชุมชนให้น่าอยู่ รองลงมา คือ การดูแลรักษาทำความสะอาดบ้านให้ถูกสุขลักษณะ ส่วนข้อที่มีความต้องการต่ำสุด ได้แก่ การตัดเย็บเสื้อผ้าบุรุษ สตรี และเด็กได้ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

2.3 ในด้านส่งเสริมอาชีพคหกรรมศาสตร์ ข้าราชการครู มีความต้องการพัฒนาตนเองโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ประกอบอาหารสำเร็จรูปคาว-หวานประเภทต่าง ๆ เพื่อการจำหน่ายได้ และประดิษฐ์ คัดแปลงของเหลือใช้เพื่อการจำหน่ายได้ ส่วนข้อที่มีระดับความต้องการอยู่ในระดับ ปานกลาง และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ให้บริการรับเลี้ยงดูแลเด็กเล็กได้ และให้บริการงานแม่บ้าน รับทำความสะอาดบ้านเรือนหรือสถานที่ราชการต่าง ๆ ได้

3. ผลการเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาตนเองทางด้านคหกรรมศาสตร์ของข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครนายก จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล สรุปได้ดังนี้

3.1 ข้าราชการครูที่มีเพศต่างกันมีความต้องการพัฒนาตนเองในทุกด้านไม่แตกต่างกัน

3.2 ข้าราชการครูที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี มีความต้องการพัฒนาตนเองในด้านการส่งเสริมอาชีพคหกรรมศาสตร์มากกว่าข้าราชการครูที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป ส่วนความต้องการด้านพัฒนาคุณภาพชีวิต และด้านทักษะวิชาชีพคหกรรมศาสตร์ พบว่า ไม่แตกต่างกัน

3.3 ข้าราชการครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความต้องการพัฒนาตนเองทางด้านคหกรรมศาสตร์ ในทุกด้านไม่แตกต่างกัน

3.4 ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์การทำงานไม่เกิน 10 ปี มีความต้องการพัฒนาตนเองในด้านการส่งเสริมอาชีพคหกรรมศาสตร์มากกว่า กลุ่มที่มีประสบการณ์การทำงาน 21 ปีขึ้นไป ส่วนในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตและด้านทักษะวิชาชีพ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน

3.5 ข้าราชการครูที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีความต้องการพัฒนาตนเองทางด้านคหกรรมศาสตร์ในทุกด้านไม่แตกต่างกัน

3.6 ข้าราชการครูที่มีขนาดครอบครัวต่างกัน มีความต้องการพัฒนาตนเองทางด้านคหกรรมศาสตร์ ในทุกด้านไม่แตกต่างกัน

4. ข้าราชการครูที่มีภาวะเศรษฐกิจของตนเองและครอบครัวต่างกัน พบว่า ข้าราชการครูที่มีรายได้น้อยกว่ารายจ่ายมีความต้องการพัฒนาตนเองในด้านการส่งเสริมอาชีพคหกรรมศาสตร์มากกว่า ข้าราชการครูที่ภาวะรายได้กับรายจ่ายใกล้เคียงกัน ส่วนความต้องการในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต และด้านทักษะวิชาชีพ คหกรรมศาสตร์ไม่แตกต่างกัน สำหรับข้าราชการครูที่มีภาวะหนี้สินต่างกัน มีความต้องการพัฒนาตนเองทางด้านคหกรรมศาสตร์ในทุกด้านไม่แตกต่างกัน

5. ข้าราชการครู ที่สอนในกลุ่มวิชาที่ต่างกัน มีความต้องการพัฒนาตนเองทางด้านคหกรรมศาสตร์ในทุกด้านไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองทางด้านคหกรรมศาสตร์ของข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครนายก ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. ความต้องการพัฒนาตนเองทางด้านคหกรรมศาสตร์ของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครนายก 3 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านทักษะวิชาชีพคหกรรมศาสตร์ และด้านการส่งเสริมอาชีพคหกรรมศาสตร์ ในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากซึ่งจากการศึกษาพบข้อสังเกตดังนี้

1.1 ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 อันดับแรก ได้แก่ การเป็นผู้บริโภคที่ดี และการจัดการอาหารและโภชนาการเพื่อดูแลสุขภาพของตนเองและสมาชิกภายในครอบครัว อาจเป็นเพราะข้าราชการครูส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีประสบการณ์การทำงาน 21 ปี ขึ้นไป ซึ่งอยู่ในภาวะที่ต้องรับผิดชอบคุณภาพชีวิตของบุคคลในครอบครัว จึงมองประเด็นความสำคัญของอาหารต่อสุขภาพเป็นอันดับแรก และจากที่ส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี ทำให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาหารที่จำเป็นต่อภาวะโภชนาการและสุขภาพที่ดีจากสื่อต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง ซึ่งส่วนใหญ่สอนกลุ่มวิชาสามัญ ในขณะที่ไม่ได้ถูกฝึกฝนมาในด้านการจัดการอาหารและโภชนาการโดยตรง จึงเป็นผลให้เกิดความต้องการในเรื่องนี้มากก็เป็นได้ ซึ่งสอดคล้องกับ สง่า คามาพงษ์ (ม.ป.ป.) ที่ว่า การกินไม่ใช่กินอย่างไรให้อร่อย แต่เน้นเรื่อง “กินดี” เพื่อต้านโรค เพราะเล็งเห็นว่ายุคนี้มีโรคภัยมากมาย อันมีสาเหตุมาจากอาหารการกิน ซึ่งในปัจจุบันอาหารมีราคาแพงขึ้น ทำให้ได้รับปริมาณสารอาหารน้อยลง ส่งผลให้ระบบต่าง ๆ ในร่างกายทำงานอย่างไม่มีประสิทธิภาพ จึงป่วยง่ายขึ้น อีกทั้งการจัดการอาหารและโภชนาการอย่างเหมาะสม ยังสามารถทำให้ประหยัดค่าใช้จ่าย ช่วยในเรื่องภาวะเศรษฐกิจภายในครอบครัว เพราะส่วนใหญ่ข้าราชการครูมีรายได้ใกล้เคียงกับรายจ่ายมีจำนวนถึง ร้อยละ 51.9 โดยเปรียบเทียบกับราคาอาหารที่ซื้อสำเร็จรูป หรือการรับประทานอาหารนอกบ้าน ในราคาที่เท่ากันแต่ปริมาณอาหารที่ได้รับนั้น ไม่เท่ากัน จะสังเกตว่าการทำอาหารรับประทานเองจะได้

ปริมาณที่มากกว่า และมั่นใจได้ในความสะอาดของอาหาร ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของข้าราชการครู และบุคคลในครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อุทิน คุณาแจ่มจรัส (2547) ที่ศึกษาเรื่อง *ทัศนคติและความต้องการที่มีต่อการพัฒนาตนเองทางด้านคหกรรมศาสตร์ของครูสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดอำเภอเมือง จังหวัดตาก* ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความต้องการพัฒนาตนเองทางด้านคหกรรมศาสตร์ในด้านคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านทักษะวิชาชีพคหกรรมศาสตร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 อันดับแรก ได้แก่ การจัดตกแต่งบ้านที่อยู่อาศัยและบริเวณชุมชนให้น่าอยู่และการดูแลทำความสะอาดบ้านให้ถูกสุขลักษณะ อาจเนื่องมาจากข้าราชการครูส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงอยู่ในสถานภาพสมรส มีครอบครัวและมีบ้านเป็นของตนเอง ซึ่งตามประเพณีวัฒนธรรมของคนไทย มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบกันชัดเจนของสมาชิกในครอบครัว โดยผู้หญิงต้องทำหน้าที่จัดการบ้านเรือนให้น่าอยู่ ซึ่งวัฒนธรรมนี้ก็ยังคงดำเนินอยู่ถึงปัจจุบัน ดังนั้น ถึงแม้ครูจะต้องไปประกอบอาชีพนอกบ้าน แต่ภาระในด้านต่าง ๆ ภายในบ้านก็ยังคงเดิม การที่ข้าราชการครูมีความต้องการด้านทักษะในเรื่องนี้มากนั้น อาจเป็นไปได้ว่า ข้าราชการครูต้องการทราบเทคนิค กลยุทธ์ หรืออุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ทันสมัยเหมาะสมกับยุคสมัยปัจจุบันในการจัดตกแต่งบ้านที่อยู่อาศัยให้น่าอยู่และถูกสุขลักษณะโดยประหยัดเวลา และแรงงานที่มีอยู่อย่างจำกัด

สำหรับในเรื่องการตัดเย็บเสื้อผ้า บุรุษ สตรี และเด็กนั้น ข้าราชการครูมีความต้องการในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ งานตัดเย็บเสื้อผ้าเป็นงานฝีมือที่ต้องอาศัยเวลาว่างมากพอ และอาศัยความใจเย็นในการทำงาน ซึ่งโดยอาชีพข้าราชการครูคงไม่มีเวลาว่างมากนัก นอกจากนี้ เสื้อผ้าอุตสาหกรรมที่มีจำหน่ายในท้องตลาดก็มีราคาไม่แพง อีกทั้งการออกแบบก็มีให้เลือกอย่างหลากหลาย ดังนั้นข้าราชการครูจึงไม่มีความต้องการในทักษะด้านนี้ในระดับปานกลาง

1.3 ด้านการส่งเสริมอาชีพคหกรรมศาสตร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2 อันดับแรก ได้แก่ การประกอบอาหารสำเร็จรูปคาว-หวาน ประเภทต่าง ๆ เพื่อการจำหน่ายได้ และ การประดิษฐ์ตัดแปลงของเหลือใช้เพื่อการจำหน่ายได้

ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะจากการสำรวจ พบว่า ข้าราชการครูส่วนใหญ่ร้อยละ 77.3 มีภาวะหนี้สิน และร้อยละ 52 มีภาวะรายได้กับรายจ่ายใกล้เคียงกัน จึงอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้มีความต้องการอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว และการเลือกการประกอบอาหารคาว-หวานประเภทต่าง ๆ รวมถึงการประดิษฐ์ตัดแปลงของเหลือใช้เพื่อการจำหน่ายเป็นอันดับต้น ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการประกอบอาหารคาว-หวาน และการประดิษฐ์ตัดแปลงของเหลือใช้นั้น ทำได้ง่ายไม่จำเป็นต้องใช้สถานที่มาก สามารถทำได้ที่บ้าน และใช้ช่วงเวลาว่างหลังจากเลิกสอน หรือในวันเสาร์-อาทิตย์ และเมื่อมีการผลิตเป็นจำนวนมากขึ้นก็สามารถให้นักเรียนหรือคนในชุมชนมาช่วย เป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชนได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับ วันดี ไทยพานิช (2549, หน้า 49) กล่าวว่า อาชีพคหกรรมศาสตร์เป็นอาชีพอิสระที่อาจเป็นผู้สร้างผลผลิต ผลิตภัณฑ์ ประดิษฐ์สร้างสรรค์ชิ้นงานเพื่อจำหน่าย หรือเป็นผู้ให้บริการ บทบาทของคหกรรมศาสตร์ในการส่งเสริมอาชีพ เพื่อการพัฒนารายได้ครอบครัวและชุมชนนั้น ไม่เพียงแต่เป็นผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับบุคคลหรือชุมชนเพื่อนำไปประกอบอาชีพได้เท่านั้น ยังต้องมีการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้อาชีพนั้น ๆ มีความเข้มแข็งและนำไปสู่การรวมกลุ่มพึ่งพาช่วยเหลือกันในรูปแบบของกลุ่มอาชีพ เช่น การรวมกลุ่มผลิตดอกไม้ประดิษฐ์และของที่ระลึก เป็นต้น ดังนั้น เมื่อภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ อาชีพอิสระทางคหกรรมศาสตร์จึงเป็นที่ต้องการของข้าราชการครู เพื่อการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ส่วนความต้องการส่งเสริมอาชีพให้บริการรับเลี้ยงดูแลเด็กเล็กมีความต้องการต่ำสุดอาจเนื่องจาก การเลี้ยงดูแลเด็กเล็กเป็นงานที่ต้องรับผิดชอบสูง และต้องใช้เวลามากในการดูแลอย่างใกล้ชิด การจะนำมาเป็นอาชีพเสริมอาจเป็นภาระมากเกินไปสำหรับผู้เป็นข้าราชการครู

2. จากผลการทดสอบสมมติฐานการเปรียบเทียบความต้องการพัฒนาตนเองทางด้านคหกรรมศาสตร์ของข้าราชการครู จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ภาวะเศรษฐกิจ และกลุ่มวิชาที่สอน ก็พบว่า เพศต่างกันมีความต้องการพัฒนาตนเองทางด้านคหกรรมศาสตร์ทั้ง 3 ด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสภาพสังคมไทยเปลี่ยนไป ผู้หญิงและผู้ชายต้องออกทำงานนอกบ้านเพื่อรับผิดชอบค่าใช้จ่ายภายในบ้านและภาระ

งานบ้านต้องช่วยกันทำทั้งชายและหญิง ประกอบกับเป็นข้าราชการครูด้วย จึงมองเห็น ความสำคัญและประโยชน์ของวิชาคหกรรมศาสตร์ ซึ่งสามารถนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิต ของตนเอง ครอบครัว และนักเรียนใน โรงเรียน ตลอดจนชุมชนในสังคมได้ ซึ่งสอดคล้อง กับการศึกษาของ ประทีป โชติคุณเศรษฐ (2544) พบว่า ข้าราชการครูมัธยมศึกษา สังกัด กรมสามัญศึกษา ในวิทยาเขตเสรีไทย ทั้งเพศชายและเพศหญิง มีความต้องการพัฒนา ตนเองด้านวิชาการ ไม่แตกต่างกันเช่นเดียวกับการศึกษาของ ภูมิชัย ทิพนนตร (2550) ที่ พบว่า ความต้องการพัฒนาตนเองของข้าราชการครู โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำแนกตามเพศไม่แตกต่างกัน

สำหรับการศึกษาของข้าราชการครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความต้องการ พัฒนาตนเองไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า วุฒิการศึกษาอาจไม่ใช่ตัวแปรสำคัญที่ทำ ให้ความต้องการพัฒนาตนเองทางด้านคหกรรมศาสตร์แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจาก การศึกษาในระดับปริญญาตรีมีเป้าหมายของการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความ เชี่ยวชาญเชิงปฏิบัติการ ความชำนาญทางวิชาการและคุณสมบัติที่จำเป็นตามลักษณะ อาชีพ พร้อมทั้งจะทำงาน สามารถปรับปรุงตนเองให้ก้าวหน้าทันต่อวิวัฒนาการทาง เทคโนโลยี รวมทั้งปลูกฝังความมีระเบียบวินัย ความสำนึกในจรรยาบรรณอาชีพ คุณธรรมและหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสังคม (กองแผนงานมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี- ราชวมงคล, 2550, หน้า 5) ในขณะที่การศึกษาระดับปริญญาโทมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่งได้อย่างลึกซึ้ง และมีองค์ความรู้เพิ่มขึ้น โดยไม่ได้เน้นในเรื่องการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดังนั้น จากการศึกษาครั้งนี้อาจกล่าว ได้ว่า การศึกษาในระดับปริญญาตรี ทำให้ข้าราชการครูทุกคนมีความต้องการที่จะพัฒนา ตนเองและครอบครัวให้ไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ภูมิชัย ทิพนนตร (2550) ที่ศึกษาเกี่ยวกับความต้องการพัฒนาตนเองของข้าราชการครู โรงเรียน มัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1 พบว่า ระดับการศึกษา ต่างกันมีความต้องการพัฒนาตนเองไม่แตกต่างกัน

ส่วนสถานภาพสมรสของข้าราชการครูที่มีสถานภาพต่างกัน มีความต้องการ พัฒนาตนเองไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่า สถานภาพสมรสไม่ใช่ตัวแปรสำคัญเช่นกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าอาชีพข้าราชการครูนั้นต้องดำรงตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีในสังคม

โดยเฉพาะด้านคุณภาพชีวิต เพื่อให้เป็นที่ยอมรับแก่ศิษย์ และชุมชน ตามมาตรฐานด้านการปฏิบัติตนของครู ได้แก่ จรรยาบรรณครู และข้อพึงระวังในการปฏิบัติตนเพื่อดำรงไว้ซึ่งชื่อเสียง เกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพที่สภาวิชาชีพกำหนด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

ในทำนองเดียวกันขนาดของครอบครัว พบว่า ข้าราชการครูที่มีขนาดครอบครัวต่างกัน มีความต้องการพัฒนาตนเองทางด้านคหกรรมศาสตร์ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากข้าราชการครูที่มีขนาดครอบครัวขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ถือว่าครูเป็นผู้มีบทบาทต่อครอบครัว อีกทั้งยังต้องการให้บุคคลในครอบครัวมีคุณภาพชีวิตที่ดี จึงจำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้ทางด้านคหกรรมศาสตร์เป็นกระบวนการจัดการที่สำคัญที่จะพัฒนาทรัพยากรบุคคลในครอบครัวให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และส่งผลต่อการทำงานที่ดี สอดคล้องกับ นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์ (2535, หน้า 40) ที่กล่าวว่า คหกรรมศาสตร์จะช่วยในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ในครอบครัว การรู้จักใช้ทรัพยากรในครอบครัว การจัดการภาวะทางเศรษฐกิจของครอบครัว เพื่อสร้างสิ่งแวดล้อมในครอบครัวให้เสริมคุณภาพแก่ทุกชีวิต

ส่วนในด้านอายุ พบว่า ข้าราชการครูที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี มีความต้องการพัฒนาตนเองทางการส่งเสริมอาชีพคหกรรมศาสตร์ มากกว่ากลุ่มที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป อาจเป็นเพราะข้าราชการครูที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี เป็นวัยที่เริ่มรับผิดชอบต่อตนเอง หรืออยู่ในวัยที่เริ่มสร้างตัว บางคนเริ่มมีครอบครัวใหม่ ดังนั้นจึงมีความต้องการพัฒนาตนเองในการส่งเสริมอาชีพคหกรรมศาสตร์มากกว่ากลุ่มที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นวัยที่ผ่านขั้นการก่อร่างสร้างตัวมาแล้ว หรือเป็นช่วงอายุที่มีความต้องการในหลาย ๆ ด้านได้รับการเติมเต็มมาแล้ว สอดคล้องกับการศึกษาของ พัชรินทร์ มุขดารา (2547) เกี่ยวกับความต้องการพัฒนาตนเองของครูโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กลุ่มที่ 1 กรุงเทพมหานคร พบว่า ครูที่มีอายุ 21-40 ปี มีความต้องการพัฒนาตนเองมากกว่าครูที่มีอายุ 41-50 และ 50 ปีขึ้นไป

ในด้านประสบการณ์การทำงาน พบว่า ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์การทำงานไม่เกิน 10 ปีมีความต้องการพัฒนาตนเองทางการส่งเสริมอาชีพคหกรรมศาสตร์มากกว่า กลุ่มที่มีประสบการณ์การทำงาน 21 ปีขึ้นไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ

ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี มีการเรียนรู้ด้านทักษะวิชาชีพ และศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในหลาย ๆ ด้าน ยังน้อยกว่าผู้ที่ มีประสบการณ์การทำงาน 21 ปีขึ้นไป ที่สามารถมองเห็นปัญหา และแก้ไขปัญหาดัง ๆ ได้ดีสอดคล้องกับการศึกษาของ พัชรินทร์ มุขคารา (2547) พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 5 ปีมีความต้องการพัฒนาตนเองมากกว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป ทั้งนี้เพราะครูยังมีประสบการณ์การทำงานน้อยเท่าไรยังต้องมีการพัฒนาตนเองมากขึ้นเท่านั้น เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งตรงกับข้อคิดเห็นของ จารี ทองคำสิง (2545, หน้า 73) กล่าวว่า ผู้ที่ปฏิบัติงานอาชีพแขนงต่าง ๆ จะต้องได้รับการถ่ายทอดวิธีการปฏิบัติงานหรือได้รับการฝึกฝนอบรมมาก่อนจึงจะสามารถปฏิบัติได้ในงานอาชีพ และต้องได้รับการศึกษาอบรมเป็นระยะเวลาานพอสมควร จึงจะเกิดทักษะในอาชีพนั้น ๆ ถึงจะเกิดผลสำเร็จได้

ภาวะเศรษฐกิจของตนเองและครอบครัว จำแนกตามภาวะรายได้ พบว่า ข้าราชการครูที่มีภาวะรายได้น้อยกว่ารายจ่าย มีความต้องการพัฒนาตนเองทางด้านการส่งเสริมอาชีพคหกรรมศาสตร์มากกว่าข้าราชการครูที่มีภาวะรายได้ใกล้เคียงกับรายจ่าย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้าราชการครูที่มีภาวะรายได้น้อยกว่ารายจ่าย มองเห็นความสำคัญด้านอาชีพเสริมทางคหกรรมศาสตร์ว่าสามารถทำเป็นอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว ทำให้ภาวะเศรษฐกิจภายในครอบครัวมีความมั่นคง และสามารถช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นก็เป็นได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ อุทิน คุณาแจ่มจรัส (2547) พบว่า กลุ่มครู สพฐ. ที่มีรายได้น้อยกว่ารายจ่าย มองเห็นความสำคัญหรือประโยชน์ที่ได้จากการพัฒนาตนเองมากกว่า กลุ่มครู สพฐ. ที่มีรายได้มากกว่ารายจ่ายเนื่องจากครูกลุ่มนี้มีการดำรงชีวิตที่ดี มีที่อยู่อาศัย มีกินมีใช้อย่างเพียงพอและมีคุณภาพชีวิตที่ดีอยู่แล้ว

สำหรับข้าราชการที่มีภาวะหนี้สินต่างกัน มีความต้องการพัฒนาตนเองไม่แตกต่างกัน ภาวะหนี้สินของข้าราชการครูเกิดจากการกู้เพื่อลงทุนซื้อบ้านและที่ดิน ซึ่งเป็นการลงทุนในการสร้างที่อยู่อาศัย เพื่อให้ตนเองและครอบครัวให้เกิดความมั่นคงในชีวิตซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ Maslow (อ้างถึงใน มุกดา ศรีรงค์, 2542, หน้า 230) กล่าวว่า มนุษย์มีความต้องการความปลอดภัยและความมั่นคง ปลอดภัย และมีเสถียรภาพ

ในชีวิต คือ ความต้องการที่จะมีกินมีใช้อย่างพอเพียงมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและอาชีพการงาน

ด้านกลุ่มวิชาที่สอน พบว่า ข้าราชการครูที่สอนวิชาต่างกันมีความต้องการพัฒนาตนเองทางด้านคหกรรมศาสตร์ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ข้าราชการครูไม่ว่าจะสอนวิชาใดก็ตามต้องการมีคุณภาพชีวิตที่ดี และทุกวิชามีวัตถุประสงค์เน้นให้มีความรู้ทักษะ ในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดังนั้น คหกรรมศาสตร์เป็นพื้นฐานเกี่ยวกับการดำรงชีวิตโดยตรง ผสมผสานความรู้ทางวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ โดยมุ่งเน้นพัฒนาครอบครัว ด้วยการจัดทรัพยากรบุคคล วัสดุและสิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนาอาชีพ และเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ความมั่นคงของสถาบันครอบครัว สอดคล้องกับความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2542, หน้า 233) ที่มีความหมายเกี่ยวข้องทั้งในกลุ่มวิชาสามัญ และกลุ่มวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยี อันเป็นปัจจัยที่สำคัญกับการพัฒนาตนเองทั้งในด้านวิชาชีพและการดำรงชีวิตของครอบครัว หากครอบครัวดีย่อมเป็นรากฐานของสังคมดี นั่นคือ เป็นการผลิตพลเมืองดีอีกด้วย ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญการอาชีพข้าราชการครู

เป็นที่น่าสังเกตว่าข้าราชการครูมีความต้องการพัฒนาตนเองทางด้านคหกรรมศาสตร์ทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในปัจจุบันสถานะเศรษฐกิจค่าครองชีพสูงขึ้นมาก ดังนั้นครูจึงมีความต้องการพัฒนาตนเองทางด้านวิชาชีพคหกรรมศาสตร์ เพื่อนำความรู้ดังกล่าวมาใช้ในการดำเนินชีวิต อีกทั้งประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งยังเป็นการกระตุ้น และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอีกทางหนึ่งด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

จากผลการศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองทางด้านคหกรรมศาสตร์ ของข้าราชการครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครนายก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อไปนี้

1. ในด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตพบว่า มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การเป็นผู้บริโภคที่ดี และจัดการอาหารและโภชนาการเพื่อดูแลสุขภาพของตนเองและสมาชิกภายในครอบครัว ดังนั้นจึงควรส่งเสริมการให้ข้อมูลข่าวสารให้กับข้าราชการครู ได้มีความรู้เกี่ยวกับการเลือกซื้อ และเลือกบริโภคสินค้าให้ได้คุณภาพดีในราคาที่เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน ตลอดจนการเลือกอาหารมีคุณค่าทางโภชนาการ และการจัดรายการอาหารให้เหมาะสมกับสมาชิกภายในครอบครัว ทั้งนี้อาจอยู่ในรูปแบบของ แผ่นพับ วารสาร หรือการจัดอบรมสัมมนา

2. ในด้านทักษะวิชาชีพคหกรรมศาสตร์ พบว่า มีความต้องการจัดตกแต่ง บ้านเรือนที่อยู่อาศัยและการดูแลรักษาทำความสะอาดให้ถูกสุขลักษณะ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ควรจัดทำข้อมูลดังกล่าวที่มีความทันสมัย รวมถึงเทคนิคหรือกลวิธีต่าง ๆ ที่ช่วยให้ข้าราชการครู สามารถประหยัด เวลา และแรงงาน ภายในครอบครัวซึ่งมีอยู่จำกัด

3. ในด้านการส่งเสริมอาชีพคหกรรมศาสตร์ พบว่า มีความต้องการด้านการประกอบอาหารสำเร็จรูปคาว-หวานประเภทต่าง ๆ เพื่อการจำหน่ายได้ และการประดิษฐ์ คัดแปลงของเหลือใช้เพื่อการจำหน่ายได้ จึงควรให้มีการจัดหลักสูตรระยะสั้น การจัด กิจกรรมการฝึกอบรม เกี่ยวกับการประกอบอาหารต่าง ๆ และการประดิษฐ์ ที่ใช้เวลาในการอบรมไม่นานนัก เช่น หลักสูตร 6 ชั่วโมง หรือหลักสูตร 15 ชั่วโมง แต่ได้ให้เกิด ความรู้ ทักษะได้ และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และการประกอบอาชีพ เสริมได้

4. ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้การสนับสนุน และการกระตุ้นในการเข้ารับ การศึกษาและเข้ารับการอบรมในด้านคหกรรมศาสตร์ เพื่อพัฒนาตนเองโดยเฉพาะใน กลุ่มข้าราชการครูที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี และมี รายได้ใกล้เคียงกับรายจ่าย ซึ่งมีความต้องการพัฒนาตนเองมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาถึงการพัฒนาตนเองทางด้านคหกรรมศาสตร์ของข้าราชการครู โรงเรียนมัธยมศึกษาในพื้นที่ใกล้เคียงอื่น ๆ เช่น จังหวัดสระบุรี จังหวัดปราจีนบุรี

2. ควรศึกษาถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาตนเองของข้าราชการครู โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดนครนายก

3. ควรศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองทางด้านคหกรรมศาสตร์ของข้าราชการครู โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ จังหวัดนครนายก

4. ควรศึกษาปัญหาอุปสรรคและปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาตนเองทางด้านคหกรรมศาสตร์ของข้าราชการครู